

Parlar, callar, remugar

AVUI, 05.06.07

Ferran Sáez Mateu / Escriptor i professor a la URL / ferransaez@hotmail.com

A la barra del bar hi ha un senyor que parla del Barça amb el cambrer. Dos amics s'expliquen la mili per enèsima vegada i demanen una altra cervesa. Tot just a la vora, un noi li diu a la seva xicota que ha pensat a canviar de feina. Davant de la porta del lavabo hi ha un avi amb expressió impacient; mira el cambrer i li assenyala, enfurismat, el rellotge: hi ha un client que triga massa a sortir. Al final de la barra, hi ha un home sol que no diu res: es limita a contemplar, immòbil i inexpressiu, un punt inconcret del taulell. Suposem ara que un expert en afers comunicatius vol prendre nota de tot el que està passant a la sala. Imaginem que ignora completament la gent que està parlant i també l'avi que s'expressa amb un gest corporal prou evident. En comptes d'això, s'adreça a l'home immòbil del final de la barra, que no ha badat boca en tota l'estona, i li diu: "Es pot saber de què redimonis em parla, vostè!?". És probable que amb el tema de l'abstenció estiguem imitant una actitud tan improcedent com la que acabem de descriure.

EN AQUEST ASSUMPTE ES PARTEIX SEMPRE d'una premissa insensata, que identifica el fet de callar amb el de remugar. Són coses ben diferents, però. Una persona que opta per l'abstenció ho pot fer mogut per raons molt diverses. No anar a votar no significa forçosament que s'estigui decebut, empenyat, cansat o desenganyat. O no: pot significar ben bé alguna d'aquestes coses, o totes alhora. No sembla gaire assenyat confegir una teoria comuna per explicar la conducta d'aquell qui no vota perquè prefereix anar-se'n a la platja i d'aquell altre que se sent estafat pels polítics i els ho vol fer saber amb la seva abstenció.

HI HA ENCARA UNA SEGONA ANÀLISI IMPROCEDENT, que en aquest cas es troba molt a prop del pur cinisme. Consisteix a llegir un conjunt de decisions individuals aïllades i fins i tot secretes -el vot de cadascú- com si fossin una mena de decisió col·legiada basada en un impossible consens previ (que, tautològicament, acaben equiparant amb la suma final dels vots). Participen d'aquesta flagrant imbecil·litat interpretativa tots aquells que diuen coses del tipus: "Els ciutadans ens han dit a les urnes que continuem amb el nostre acord municipal", o altres ximpleries per l'estil.

FETS AQUESTS DOS ACLARIMENTS, CAL RECORDAR que en l'àmbit del pensament polític s'acostuma a distingir entre l'abstenció estructural i la conjuntural. Ara no entraré a discutir sobre aquesta distinció, que és perfectament qüestionable, sinó a especificar-la. Hi ha una abstenció estructural explicable en clau d'allò que s'anomena "cultura política", que és un altre concepte força difús. Vol dir, en definitiva, que una abstenció del 50% és més o menys normal a països com els Estats Units, mentre que suposa una anomalia en altres llocs. Hi ha encara altres factors remarcables, relacionats sobretot amb la legislació electoral. Al Perú i altres països, per exemple, una abstenció del 50% no resultaria ni normal ni anormal, sinó directament impensable, perquè el vot és obligatori i l'abstenció està penalitzada amb fortes multes. Hi ha una abstenció de caràcter conjuntural que, per raons evidents, resulta molt menys previsible que l'anterior. Als amants de les generalitzacions fetes a còpia de pinzellada gruixuda, això no els agrada gaire. Si es prenen la molèstia de repassar els resultats electorals de tots els municipis de Catalunya, comprovaran que hi ha coses que encaixen ben poc amb esquemes prefixats. Un exemple cridaner: en alguns municipis on es presentava una única candidatura la participació va ser altíssima, mentre que en altres on el govern municipal depenia de mitja dotzena de vots hi van haver un índexs d'abstenció importants.

TENEN ALGUNA EXPLICACIÓ RAONABLE, les conductes electorals que acabem de descriure? Sí, però de cap manera poden ser reduïdes a una explicació comuna ni, òbviament, unívoca. Són explicables per separat, amb un alt grau d'incertesa causal, i obeeixen a qüestions conjunturals extraordinàriament heterogènies. En un poblet s'ha foragitat l'antic equip municipal perquè no va organitzar bé la passada festa major, i en un altre han mantingut la mateixa coalició política perquè els va aconseguir un poliesportiu nou de trinca. A la comarca veïna s'ha votat una formació nova perquè, bé o malament, es feia ressò d'un problema hiperconcret que no volia entomar ningú, mentre que s'han ignorat els grans partits que havien governat fins aleshores. El ventall de possibilitats és amplíssim.

SI JUGUEM A DIR QUE CALLAR ÉS EL MATEIX que remugar, aleshores l'abstenció és un problema. Si entenem, fins i tot, que callar vol dir el mateix que parlar, aleshores la cosa és encara més greu. Resulta, però, que tot això és una completa estupidesa: parlar, callar i remugar són coses que no tenen res a veure. Que ningú no oblidí, en tot cas, que per poder expressar-se a les urnes, per poder parlar, un ciutadà ha de conèixer, com a mínim, on anirà a parlar exactament el seu vot. En unes eleccions, parlar és això. En cas contrari ni es

parla, ni es calla ni es remuga: només s'exercita el ritual de la docilitat i de l'excés de confiança. I la confiança, tanta confiança, fa fàstic.